

La petició de revisió de la sentència, presentada al Parlament de Catalunya.

Lluís Companys, cinquanta anys després

La sentència que condemnà a mort Lluís Companys podria ser revisada. Aquest cas, com el d'altres víctimes del franquisme, espera una reparació necessària.

El proper 15 d'octubre hauran passat cinquanta anys després que un consell de guerra sumaríssim acabés amb l'execució de qui fou president de la Generalitat de Catalunya, Lluís Companys i Jover. Abans de ser condemnat, Companys patí l'exili a París, s'esforçà per deslliurar nombroses persones dels camps de refugiats i es despreocupà en canvi d'abandonar les zones del territori francès ocupats per l'ofensiva alemanya, fins que passà de les mans de la policia nazi a les de la policia espanyola.

Després de vexacions i tortures als locals de la Direcció General de Seguretat, a Madrid, fou conduït a Barcelona, on un consell de guerra sumaríssim, simulacre d'una legalitat inexistent, sentencià la seva condemna a mort.

Fent un salt en la història, tot just fa un mes, el Parlament de Catalunya va admetre a tràmit una proposició no de Llei presentada per Josep Lluís Carod Rovira en qualitat de portaveu de l'agrupació parlamentària d'Esquerra Republicana de Catalunya, sobre la revisió de la sentència del consell de guerra sumaríssim seguit el 1940 contra Lluís Companys, qui fou executat a Barcelona la matinada del 15 d'octubre.

La commemoració del 50 aniversari de l'assassinat del president Lluís Companys obliga a plantejar un aspecte, potser encara poc debatut, però essencial per a la plena reparació d'aquell tràgic fet. Ens referim a l'anul·lació del procés que el condemnà a mort.

No obstant, el cas de Companys és un més dins la immensa llista dels represaliats pel franquisme entre

1939 i 1975. Afusellats uns, empresonats altres, sancionats amb mesures administratives, desterrats, desenes de milers de ciutadans han estat víctimes de la repressió política. I, malauradament, la cabdal aportació a la lluita per les llibertats democràtiques i nacionals no ha estat prou reconeguda. La promulgació de la Llei d'amnistia de 15 d'octubre de 1977 va significar, evidentment, un pas transcendent en el camí cap a la dignificació jurídica d'aquest col·lectiu. En el seu article 1, l'apartat a), es declara que queden amnistiats "tots els actes d'intencionalitat política, qualsevol que fos el seu resultat, tipificats com a delictes o faltes". Aquesta norma, que fou una de les principals reivindicacions durant la transició, consagrava l'extinció de qualsevol mena de responsabilitat penal.

Però queden qüestions pendents. Les sentències dictades per motius polítics romanen als arxius, i tant el Tribunal Suprem com el Constitucional les consideren vàlides en virtut d'un discutible i vergonyós principi de "seguretat jurídica". Recentment l'opinió pública ha rebut amb perplexitat la notícia segons la qual la Sala cinquena del Tribunal Suprem desestimava el recurs interposat per la viuda de Julián Grimau, mantenint-se en conseqüència l'oprobiosa condemna a mort del dirigent comunista. Per desgràcia, en altres precedents s'ha aplicat una línia doctrinal semblant. En l'ordenament vigent, la revisió d'una sentència esdevinguda ferma només és admissible en supòsits molt concrets, que, a més, han estat interpretats restrictivament pel Tribunal Suprem. D'altra banda, el recurs d'empara davant el

Tribunal Constitucional tampoc ha tingut resultats, perquè, tot i reconèixer que els drets fonamentals són imprescriptibles, limita la seva protecció jurisdiccional a actes nascuts amb posterioritat a la Constitució.

Però encara que aquestes instàncies es mostressin més permeables, no és la via judicial la més adequada per a encarar aquesta qüestió. En primer lloc, per raons de caràcter tècnic, perquè el recurs és inviable en una majoria de casos amb la normativa vigent. En segon lloc, perquè la revisió implica, implícitament, reconèixer uns òrgans d'enjudiciament nomenats per la dictadura. Cal una solució d'abast general i no individualitzada, i per això és necessària l'elaboració d'una norma amb rang de llei, que en l'actual esquema competencial pertoca aprovar al Parlament de l'estat, per la qual quedessin anul·lats tots els processos, declarant incompetents els òrgans que els dictaren, restablint el principi d'innocència per a tots els encausats i articulant el corresponent sistema d'indemnització per danys i perjudicis a les víctimes i als seus descendents.

Potser és una pretensió utòpica en un país que ha estat incapaç de forçar una veritable ruptura democràtica. Però estaria bé que l'homenatge al president Companys no es reduís al record d'una mort heroica i servís per a reclamar un deute pendent envers la seva figura: l'anul·lació del simulacre de procés a què fou sotmès. Avui, quan és tan de moda parlar de *gulags* i de stalinisme, Companys i tots els altres represaliats pel franquisme encara esperen una reparació necessària

Josep Maria Alcoberro i Pericay